

POSTANOWIENIE

Dnia 2 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania W. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
z udziałem zainteresowanych: M. B. i K. R.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 2 kwietnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 września 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 8 września 2017 r., uwzględniając apelację wnioskodawcy W. C., zmienił oddalający jego odwołanie wyrok Sądu Okręgowego w Ł. z 28 czerwca 2016 r. i ustalił, że wnioskodawca w okresie od 11 czerwca do 31 grudnia 2012 r. podlegał ubezpieczeniom społecznym jako pracownik w firmie „E.” spółka cywilna M. B., K. R..

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdyż jest oczywiście uzasadniona, ewentualnie na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. bowiem w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na odpowiedzi na pytania:

- czy w sytuacji, gdy wnioskodawca nie posiada uprawnień wymaganych przez ustawodawcę do wykonywania czynności określonych w umowie o pracę, to

zawarta umowa jest ważna czy też zachodzi również nieważność z powodu sprzeczności ww. umowy z ustawą, tj. prawem budowlanym i przepisami wykonawczymi, ewentualnie treść umowy o pracę a zwłaszcza zakres obowiązków, które zgodnie z umową miałby wykonywać pracownik nie pokrywa się z tym co następnie potwierdzają strony ww. postępowania, zwłaszcza w sprawach w których potencjalny ubezpieczony zgłaszany jest do wykonywania pracy, której w konsekwencji nie wykonuje?

oraz

- czy w sytuacji, gdy płatnik zgłasza do ubezpieczeń społecznych osobę, jedynie w celu uzyskania świadczeń w tym świadczeń długoterminowych, tj. świadczenie przedemerytalne, która to osoba nie wykonuje czynności wskazanych w umowie można mówić o pozornej umowie o pracę?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przysądu i dlatego nie został uwzględniony.

To co składa się na podstawę przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie może z drugiej strony stanowić podstawy przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Jeśli skarga kasacyjna ma być oczywiście uzasadniona, to jednocześnie sięganie do tych samych podstaw („ewentualnie”) pozostaje w kolizji z twierdzeniem, o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego. To co ma być oczywiste nie może (logicznie) stanowić istotnego problemu prawnego.

Na etapie przysądu nie ocenia się podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Podstawy kasacyjne stanowią odrębny element skargi i dlatego nie zastępują podstaw przysądu ani jej uzasadnienia (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. i art. 398⁹ § 1 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Odnosi się to również do szczególnej podstawy przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Oznacza to, że skarżący we wniosku powinien samodzielnie, czyli odrębnie od podstaw kasacyjnych, wskazać i wykazać naruszenie prawa, które bez

wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżąca tego nie czyni.

Należy wyjść od stwierdzenia, że Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami stanu faktycznego na których oparto zaskarżony wyrok (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Reguła ta odnosi się do podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 k.p.c.), a więc tym bardziej do oceny zarzutów podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Chodzi o to, że w uzasadnieniu tej podstawy przedsądu nie ma zasadnych zarzutów naruszenia prawa procesowego. Skarga podlega rozpoznaniu w granicach zarzutów jej podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Punktem odniesienia jest zarzut naruszenia konkretnego przepisu. Tak ocenia się zarzuty podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), a więc również zarzuty podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. nie jest wystarczający do stwierdzenia oczywistej zasadności skargi. Wadliwości proceduralne mają znaczenie tylko wtedy, jeżeli uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wyroku nie ma wpływu na wynik sprawy, choćby dlatego, że sporządza się je już po jego wydaniu. Równie ważne jest stwierdzenie, że art. 328 § 2 k.p.c. nie jest przepisem, którego funkcją jest podważanie ustaleń stanu faktycznego lub podważanie materialnoprawnej podstawy rozstrzygnięcia. W tym zakresie podstawy wyroku Sądu Apelacyjnego są jasne. Ustalił określony stan faktyczny i podał podstawę prawną rozstrzygnięcia. Treść uzasadnienia wyroku nie pozwala zgodzić się z zarzutem, że uzasadnienie orzeczenia uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego.

Inną kwestia jest zarzucane nieodniesienie się do wszystkich zarzutów skarżącej. Brak tu jednak zarzutu naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. (nawet w podstawie kasacyjnej). Sąd drugiej instancji samodzielnie ustala stan faktyczny i suwerennie stosuje prawo materialne. Jego orzeczenia może być inne niż sądu pierwszej instancji. W tej sprawie Sąd Apelacyjny mógł orzekać na podstawie materiału zebranego w sprawie (art. 382 k.p.c.) i uznać, że okoliczności sporne zostały

dostatecznie wyjaśnione do rozstrzygnięcia. Skarżąca nie zarzuca naruszenia art. 217 § 3 k.p.c. (także w podstawie kasacyjnej).

Skarżąca w uzasadnieniu wniosku odwołuje się do szeregu orzeczeń Sądów, które nie zastępują samodzielnych zarzutów procesowych podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Granicę ustaleń stanu faktycznego stawowi więc dwuinstancyjne postępowanie przed sądem powszechnym i to w świetle ustalonego stanu faktycznego można oceniać zarzuty materialne podstawy przedsądu. Natomiast orzeczenia Sądów odnoszą się do indywidualnych spraw. Nie stanowią źródła prawa (art. 87 Konstytucji). Uwaga ta wynika z odwołania się przez skarżącą do wyroku Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2017 r., I UK 264/16, jako że sprawy i rozstrzygnięcia nie są tożsame.

Pozorność umowy z art. 83 k.c. (wadę oświadczenia woli) należy odróżnić od podstaw nieważności czynności prawnej z art. 58 k.c.

Sąd Apelacyjny nie ustalił, że wolą stron było zawarcie pozornej umowy o pracę. Przeciwnie ustalił, że ubezpieczony jako pracownik spółki wykonywał umówione obowiązki. Ponadto wskazał, że umowa o pracę, której pozorności nie wykazano, nie może być przy tym uznana za zmierzającą do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.), albowiem chęć uzyskania uprawnień wynikających z ubezpieczenia społecznego nie jest celem zakazanym przez ustawę (wyroki Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r., II UK 141/04; z 5 października 2005 r., I UK 32/05).

Skarżąca eksponuje naruszenie art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p., bo zatrudnienie ubezpieczonego miałoby być sprzeczne z ustawą ze względu na brak uprawnień budowlanych ubezpieczonego. Rzecz w tym, że ubezpieczony nie został zatrudniony jak kierownik budowy lecz jako kierownik robót ogólnobudowlanych. Kierownik budowy to sformalizowana funkcja osoby nadzorującej wszystkie prace budowlane (art. 17 pkt 4, art. 22 i dalsze ustawy z 4 lipca 1994 r. Prawo budowlane). Inne zadania mogą być związane ze stanowiskiem kierownika robót ogólnobudowlanych. Ubezpieczony nie był kierownikiem budowy i mógł odpowiadać tylko za pewien zakres pracy. Nie musi wówczas wystąpić reżim odnoszony do samodzielnych funkcji w budownictwie i wymaganych uprawnień udzielanych wedle specjalności (art. 12 i nast. ustawy Prawo budowlane).

W zarzucie skarżący pomija też ustalenie stanu faktycznego, że wcześniej ubezpieczony *prowadził działalność gospodarczą (od 1990 r. zakład budowlany). W ramach działalności wykonywał prace remontowo-budowlane w około 200 aptekach w wielu hipermarketach (...).*

Powyższa ocena jest aktualna w odniesieniu do przesłanki istotnego zagadnienia prawnego. Sformułowane zagadnienia osobno ani razem nie składają się na istotne zagadnienie prawne, które ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż nie mają takiej rangi. Przede wszystkim istotne zagadnienie prawne to problem o znaczeniu uniwersalnym, czyli istotny dla dziedziny lub systemu prawa, odpowiednio opracowany i przedstawiony, po analizie prawa, orzecznictwa a nawet doktryny, po której to wpierw sam skarżący może stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy. Istotne zagadnienie prawne w aspekcie metodycznym i merytorycznym podobne jest do pytania prawnego (art. 390 k.p.c.). Istotne zagadnienie prawne nie może być redukowane do określonego kazusu i żądania odpowiedzi, która nie wykracza poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa (*a contrario* druga podstawa przedsądu – art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż wówczas znaczenie ma nie zwykła a kwalifikowana potrzeba wykładni przepisów, wynikająca z poważnych wątpliwości w wykładni lub rozbieżności w orzecznictwie sądów). Zwłaszcza, gdy postawiona kwestia dotyczy wprost „*sytuacji Wnioskodawcy...*”, gdyż jak wskazano na początku jest to domena wykładni i stosowania prawa w konkretnej sprawie, a więc należy do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. a nie składa się na istotne zagadnienie prawne, nawet gdy „*doniosłość zagadnienia prawnego*” ma wynikać z „*kilku identycznych przypadków...*”. Przede wszystkim jednak istotne zagadnienie prawne powinno kotwiczyć się w samym prawie, gdyż to ono otwiera dopiero pytanie i odpowiedź, czy istotny problem prawny rzeczywiście występuje w sprawie. Tego zaś brak jest w wniosku, co uzasadnia również negatywną ocenę drugiego zagadnienia, ograniczonego do pytania – „*czy w sytuacji, gdy płatnik zgłasza do ubezpieczeń społecznych osobę jedynie w celu uzyskania świadczeń w tym długoterminowych, tj. świadczenie przedemerytalne, która to osoba nie wykonuje czynności wskazanych w umowie można mówić o pozornej umowie o pracę?*”.

Z tych motywów, z braku zasadnej podstawy przedsądu, orzeczono jako w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).